

Zerrategiko auzo-aldea egokitzeko bultzada

Agoizko eta Longidako Udalek, norberak egindako osoko bilkuran, Zerrategiko auzoa balioan jartzeko proiektuari ekiteko lankidetzaz hitzarmena onetsi zuten. Iturralde Elkartearekin sinatutako hitzarmenari esker ere, El Irati faktoria izandakoaren historia eta ondare

balioa ezagutu eta ezagutzera eman ahalko da.

Proiektuaren aurrekontua 27.318 eurokoa da, eta udalek erdibana finantzatzeko dute, egitasmoaren sustatzailea Longidako udala baldin bada ere. 2019.eko PDR-n

sartzeko asmoa dago, obra exekutatzeko dirulaguntza jaso ahal izateko.

Iniziatibari esker, industria ondare honen inguruaren parte bat berreskuratu ahalko da. Horretarako, informazio panelak jarri eta askaltokia eta aparkaleku bana egokituko dira. Horretaz gain, industria multzoa zeharkatzen duen bidea konponduko da.

Orain eginen diren jarduketan helburua Nafarroako Gobernua Zerrategiko auzoaren Zuzendaritza Plana prestatzeko abiapuntu bilakatzeko da. Kontuan hartu behar da, gainera, Iratiko Bide Naturalarekin, Pirinioetako Galtza Erromatarrekin eta Eurovelo-rekin lortzea, balioa eta eman ditzakeen aukera handitzeko.

Osasun Etxeko obrak hasi dira

Hasi dira, dagoeneko, Agoizko Osasun Etxea zabaltzeko eta barnealdeko zenbait espazio egokitzeko obrak. Lanak 575.000 euroko aurrekontua du, eta 12 hilabeteko epea izanen dute horiek exekutatzeko. Boreste, S.A. eta Iguar Obras enpresek osatutako UTEri esleitu zaizkio obrak.

Osasun Etxeari solairu bakarreko 700 m²-ko eraikin berri bat erantsiko zaio, galeria baten bidez lotuta egonen dena. Espazio berrian pediatria bi kontsulta eginen dira, larrialdietarako sala berri bat eta itxaron gelak. Horretaz gain, gaueko larrialdiak atenditzeko lan egiten duten profesionalentzako

apartamentu bat egiteko espazioa aurrikusita dago.

Oraingo eraikinaren bulego batzuk ere berrituko dira, balio

anitzeko aretoa, larrialdientzako kontsultategia, komunak, biltegia eta bulego nagusia, besteak beste, eta, ondorioz, barnealdeko banaketa berria izanen da.

1936. urtean fusilatu eta errepresaliatuen aldeko omenaldia

Bederatzigarrenez, Agoizko Udalak omenaldia eskaini zien, Oroimena- ren parkean, 1936.an egindako es- tatu kolpearen ondoren eraildako eta errepresaliatutako herrikoak, eta ekitaldira 250 bat pertsona hurbildu ziren.

Ekitaldian Josemi Gastón Memo- riaren Nafar Institutuaren zuden- daria eta Ángel Martín Unzué Agoizko alkatea izan ziren, Nafa- rroako Fusilatuen eta Senideen Elkarteko (AFFNA 1936) Teileriako

Ahaztuak-eko ordezkariak eta eraildako eta errepresaliatutakoen senideez gain.

Aurten, egindako ikerketa lanen ondorioz, bi izan berri gaineratu zaizkio fusilatuen zerrendari. Hori dela eta, gogora ekarri zen Frente Popular Navarro-ren presidentea izan zen Leandro Villafranca Los Arcos agoiztarra, Orotz Betelun errefuxiatu zena eta Urrotzen erail eta lurperatu zutena bere hilobia eginarazi ondoren. Halaber, Tirso

Aldaz Jaurrieta gogorarazi zen. Aldaz Agoizko alkatea izan zen 1904-1906 urteren bitartean eta Noainen inguruan fusilatu zuten.

Gerra garaian fusilatu eta erre- presaliatutakoak gogoratzeko ezarritako monolitoaren ondoan egin zen ekitaldia: lore eskaintza egin zen, eta dantzariak aureskua dantzatu zuten txistuaren errit- mora. Agoizko SimpleX taldeak ere memoria historikoko hiru abesti esanguratsuen bertsoak eskaini zituen.

Alkateak aurreratu zuen moduan, udala Teileriako Ahaztuak elkar- tearekin eta Eloko Udalarekin batera lan egiten ari da, Teileriako Hilobiaren Memoriaren Parkeko obrak egin daitezten. Nafarroako Gobernuak Memoriaren leku- tzat hartu du teileria, eta bertan fusilatu eta lurperatu zituzten pertsonak (Agoizkoak, batzuk) go- goratzeko monolitoa jarri nahi da.

8 liburu gerraren izugarrikeria ulertzeko

Agoizko Udalak, liburutegiko materiala eta liburuak erosteko partidaren kargura, Aise Liburuak argitaletxeak Guda Zibilaz plazara- tutako zortzi liburukiek osatutako bilduma erosi du. Espainiako gerra Zibilaren inguruko argitalpen za- balak argazki eta dokumentu gra- fiko asko eskaintzen ditu. Halaber, zerrenda luzea jasotzen du, exilia- tutakoek, gudariak eta kanporatu- takoek osaturikoa.

Historialariek gehien aztertutako gaietako bat da Gerra Zibila era- gin zuen errepublikaren aurkako ejertzitoaren alderdi batek bultza- turiko matxinada da, eta, Agoizko Udalak, memoria historikoarekiko

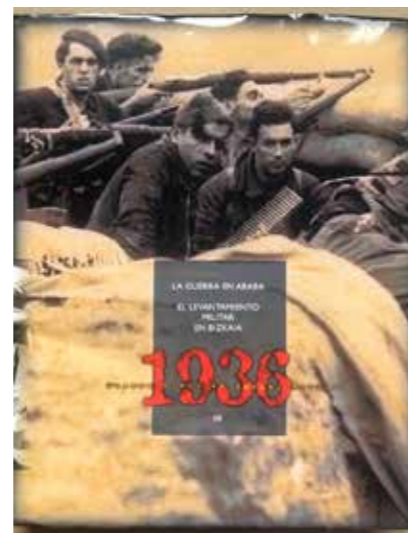
duen konpromiso irmoari jarraikiz, uste du ezinbesteko adela gure historia hurbileko pasarte ilun horren informazio guztia eskaini eta zabaltzea.

Bilduma, zaindu eta babesteko asmoz, udal liburutegian baino ez da eskura izanen. Honako liburu- kiak dira:

1. La rebelión militar en Navarra
2. La represión en Navarra durante la guerra civil
3. La guerra en Araba. El levanta- miento militar en Bizkaia
4. La guerra en Gipuzkoa
5. El Estatuto de Autonomía
6. La ofensiva de Mola. Defensa y caída de Bizkaia

7. Vascos en la guerra fuera de Euskal Herria. Represión en Biz- kaia

8. Los protagonistas de la guerra

Plastikoa birziklatzea sarituta dago

Irati HHS Mankomunitateak plastikoaren birzikla- pena sustatzeko ekimen berri bat aurkeztu zuen maiatzean. Horren helburua herritarren artean ingu- runea zaintzearen aldeko sentsibilizazioa sustatzea eta tokiko merkataritza bultza- tzea da, Irati txanpon sozialaren bidez. Merkataria eta ostalaritza zerbitzuen kolaborazioa du, horretarako.

Irati txanpona lortzeko, be- harrezkoa da plastikoa egoki banatu eta sailkatzea, edu- kiontzi horira bota behar diren ontziak izan ezik. Irati txanponekin trukatzeko ahal ditugun objektuak dira, bes- teak beste: pilarik gabeko jostailuak, fruta kutxak, ku- tsatu gabeko 5 litrotik gorako ontziak, pertsianak, baldeak, plastikozko kutxak eta ontzi- teriak, bolak, trizikloak, aul-

kiak eta lorategi altzariak, tupperwareak, hodiak, CD kutxak, pertxak, lonak eta abar.

Materialak, bananduta eta garbi, gune garbiko fur- gonetara (ostegunetan, azokan) eramanen dira, eta haren pisuaren arabera, dagozkion Irati txanpone- kin (euroaren baliokidea) trukatu dira. Haiekin erosketak eginen dira atxi- kitako establezimenduetan, sarreran bereizgarria izanen dutenak.

Bolumen handiko objektuak: kalean ez

Azken garaian, maiz, bolumen handiko objektuak to- patu izan ditugu herriko zenbait lekuetako edukion- tziatan, hala nola horien kanpoaldean. Gogorarazi nahi dugu Irati Hiri Hondakin Solidoen Mankomunita- teak doan eskaintzen duela etxeko bilketa zerbitzua.

Emauseko Traperoen esleituta dauka tamaina edo ezaugarriengatik edukiontziatan sartzen ez diren objektuak etxez etxe jasotzeko zerbitzua. Objektuak oraindik erabiltzeko moduan baldin badaude edo

konponketa erreza baldin badute, egokitu eta salgai jartzen dira Traperoen azokan; eta erabili ezin badira, hautsi eta piezaz pieza birziklatzen dira.

Objektuen bila joateko 948 33 62 17 telefonora deitu behar da, eta Irati HHS Mankomunitateak jakinaraziko du zein egun eta ordutan joanen den horren bila.

Denen artean ingurua eta herria zaindu behar dugu. Zaindu Agoitz, zure etxea baita.

Cederna Garalur-eko kargu berriak

Cederna-Garalur Elkarteak Batzar Orokor Berezia egin zuen Irunberriko Zentro Zibikoan, datozen lau urteetako zuzendaritza batzorde berria osatuko duten pertsonak hautatzeko. Azken hauteskunde ondoan, udalen osaketa berrituta, elkarteko zuzendaritzako karguak berritzeari ekin zaio orain.

Entitate osatzen duten udalak ordezkatzeko dute zuzendaritza batzordeko kide berriak. Elkartearen estatutuen arabera, 34 ordezkari osatzen dute zuzendaritza batzordea, horietako erdia entitate publikoak ordezkatzeko dituzte eta entitate pribatuak, beste erdiak.

Egindako lehen deialdian elkarteko karguak hautatu ziren, honako hauek: Patxiku Irisarri (EH Bildu), Etxalarko hautetsia, gehiengoz presidente hautatutakoa; Mikel Zabaleta Leitzako alkatea (EH Bildu), berriz, presidente-ordea izanen da. Ander Magallón Esteribarko Etxeko mikro-kooperatibako kidea izanen da entitateko idazkaria. Diruzaintza kargua, momentuz, hutsik gelditu da.

Cederna Garalur presidente berriak oso ongi eza-gutzen du foru eta toki administrazioetako sistema. Landa turismo arloko sustatzailea da, gainera, eta Baztan Bidasoa Turismo Elkargoko presidentea da.

Ondareari buruzko Europako Jardunaldiak

Berriz ere, Nafarroako Gobernuak, Kultura Zuzendaritza Nagusiaren bidez, Europako Kontseiluak sustatutako Ondareari buruzko Europako Jardunaldiak izeneko egitasmoari atxiki zaio. Aurten irailaren 27, 28 eta 29an gin ziren, "Artea eta Aisia" lemapean. 2016. urtean jarri zen martxan ekimena, eta, lau edizio geroago, egonkortuta dago, urteko kultur egutegian.

Edizio guztietan, Agoizko Udalak arrakastaz parte hartu du, eta proposamen anitzak eta erakargarriak egin ditu: Induriagako nekropolia ikustera joateko bisitaldia, Iratiko natur bidean barnako ibilaldia eta El Irati, S.A. eta Agoizko Istorioak erakusketetako bisitaldi gidatuak.

Aurten, herriko dantza taldearen laguntzarekin, udalak programan parte hartu zuen agaramontar eta beaumontarren arteko guda eta ondorengo bakearen sinatzea irudikatzen dituen dantzak eskainiaz. Agaramontar zenbait eskuadroik hirian barna desfilatuko

zuten eta Nafarroa Beherea plazan beste hainbeste beaumontarrekin elkartu ziren, guda eta bakearen sinatzea, zintak eta ezpatak erabilia eta txistu eta gaitaren erritmora, dantzen bidez irudikatuko.

Zita historikoak egur egunera ekartzen du 1479. urtean agaramontar eta beaumontarren artean ordura arte izandako gudari bukaera eman zion bakearen sinatzea. San Roman ermitan (Gendulain herria izandakoaren eliza zaharra) izan zen gertaera, Magdalena erregeordea bertan zela. Agaramontarren aldetik, Nafarroako Pedro izan zen, eta beaumontarrenetik, berriz, Luis Beaumont Leringo kondea. Biek, bakearen seinale, ezpatak iltzatu zituzten lurrean. Gure herriko armarran islatuta dago historiako pasarte hori: koroa (Magdalena erregeordea irudikapena) eta lurrean iltzatutako bi ezpatak.

Herri bat batuta eta dantzan, bere historia gogorazten, goiz eder eta argitsu batean, San Migel ospatzeko antolatutako ekitaldien sarrera gisa.

Paisaiatz hitz egin dezagun

Paisaiaren Europako Hitzarmenaren (CEP) arabera, paisaia naturaren eta gizakiaren arteko hartu-emanaren ondorioa da. Lurraldearen edozein leku herritarrek antzematen duten moduari eginen dio erreferentzia.

CEP-i egindako proposamenari erantzunez eta gizarteak nor bere lekuan bizi duen paisaia dela eta, Nafarroako Gobernuak, NASUVINSA-Lursarearen bidez (lurraldearen eta jasangarritasunaren agentzia nafarra), "Paisaia

dokumentua" izenekoak prestatzen ari da, Pirinioetako Lurraldea Antolatze Planaren barnean. Horretarako hiru foro deitu zituen, herritarrek beren ekarpenak plazaratu ahal izan zituzten, azaldutako aurretiko azterketak eztabaidatu eta adostutakoan.

Topaketa horietako bat Agoitzen izan zen, paisaia gorde eta kudeatzeko (etorkizuna, jomugan) orientabideak eta jarraibideak finkatzea helburu zuena hain zuzen ere. Beste bi gehiago egin dira Erronkarin eta Auritzen.

Pirinioetan egiten ari den lan hau bukatuta dago Nafarroako beste eremu batzuetan, eta, dagoeneko, oso aurreratuta gurean. Teknikoki, alderdi asko identifikatu dira, eta orain herritarrekin konpartitu eta hobetu nahi dira.

Zaintzak eta genero ikuspegia

Agoizko Udaleko berdintasun arloak, Jubilatuko, Pentsiodun eta Alargunen Plataformarekin batera, adinekoen beharrak eta zaintzen balioari buruzko hitzaldi interesgarri bat antolatu zuen. Rut Iturbide genero adituak eman zuen, eta gaiari ikuspuntu horretatik ekin zion.

Aurelio León aretoan elkartutako jendetzak arretaz jarraitu zuen hitzaldia. Kontzeptu berri batez, herri hitz egin zen: herritarrak. Horren xedea zaintzak eta zaintzen balioa gure bizitzaren erdigunean jartzea da, alegia, bizitza sostengatzen dutela ulertaraztea.

Gure bizitzaren edozein momentuan izanen dugu horien beharra, izaki urrakorrak garelako eta beste pertsonen atentzioa behar izanen dugulako, ez bakarrik gai-

xotzen garenean edo bizitzaren etapa jakin batzuetan, zaintzak harremanak, maitasuna eta lotura direlako. Zaintza horiek eskatzen duten lana orekaz banatu behar dira generoari dagokionez. Lan iraunkorra da, amaiezina, horrek dituen ondorio guztiek.

Lan mota horiek gure gaurko gizar-

tean ikusgarri eta orekaz banatzea da gakoa. Zaintzailez, emakumezkoen zein gizonezkoen, hitz egiten hasi behar dugu. Laburbilduz, zaintzen duten pertsonen lana aitortzen eta ikustarazten hasi behar dugu, eta erdian jarri behar dugu bizitzan benetan garrantzitsuena dena. Hain zuzen ere, merezi duen bizitza bizitzea.

Euskaraldia

Euskaraldiak, euskararen erabilera bultzatzeko ekimenak, 220.000 pertsonaren partaidetza lortu zuen pasa den urean egindako lehenengo edizioan, eta bi urtean behin ospatuko dela iragarri dute, hortaz, 2020. urtean errepikatuko da.

Euskaraldia, euskararen aldeko ekimenek eta Euskal Herriko administrazioek bultzaturiko egitasmoa, 2019ko azaroaren 23tik abenduaren 3ra garatu zen. Aipatutako 220.000 euskaldunek parte hartu zuten eskainitako «ahobizi» (jarrera aktiboa eduki nahi zu-

tenak) edo «belarriprest» (haiekin euskaraz egiteko gonbidapena egiten zutenak) profiletako batean.

Bigarren edizioan bi kategoria horiek protagonista izanen dira berriz ere, euskarak eguneroko harremanetan eta bizitzaren arlo guztietan gero eta presentzia nabarmenagoa izan, aurreko edizioan identifikatzeko erabilitako txapen bidez.

2020. urtean «berrikuntza» izanen da, hala ere: Antolatzaileek «paper aktiboagoa» emanen dit entitateei: instituzio publikoei, enpresei, komertzioei eta elkartei. Pasa den urtean 200 entitatek bultzatu zuten Euskaraldia, eta 2020. urtean «haratago» joatea eskatuko zaie, «haien funtzionamenduan euskararen erabilera sustatzeko konpromiso zehatzak hartuz».

Egitasmoak martxan jartzeko aurretiko lan handia eskatzen duenez, herrietako batzordeak lanean hasi dira, dagoeneko.

Helduen matrikula kanpaina

«Aukera galdurik? Ez horixe! Ikasi euskara» izan da Agoizko Udalak helduen euskalduntzea bultzatzeko burututako kanpainaren leloa, urtero bezala, irailean zehar martxan jarri dena.

Kanpaina Nafarroako 33 toki entitatek sustaturiko ekimena da, euskaltegi publikoekin (Zubiarte), AEK eta IKA gizarte inizatibekin, hizkuntza eskola ofizialekin batera

egin da eta Nafarroako Gobernuaren laguntza (Euskarabidearen bidez) izan du.

Pasa den urtean hogeita hamar bat lagunek parte hartu zuten AEK-k agoitzen duen euskaltegian antolatutako eskoletan, maila desberdineko hiru taldetan banatuta. Aurten, kanpaina bukatuta, matrikulek gora egin dutenez, lau talde osatuko direla aurrikusita dago.

Euskochallenge

Agoizko Udalak Euskochallenge izeneko erronka bota zien Agoizko herritarrei, herrian euskarazko paisaia hobetzeko asmoarekin. Gonbidapen zehatza egin zuen film laburren lehiaketan botatako iragarkiaren bidez: oker idatzitako kartelik, errotulurik edo abarrik ikusiz gero, argazkia ateratzeko eta whatsapp bidez Udaleko Euskara Zerbitzura igortzea eskatu zen.

Jasotako argazki guztien artean zozketa egin eta irabazle gertatzen zenak saritxo bat jasoko zuen.

Epea bukatuta, bidalitako argazkien egileen artean, Laida Otero gertatu denez irabazle, berak jasoko du Kultur Etxeko euskarazko ekitaldi batera joateko sarrera. Eskerrik asko, Laida, euskararen paisaia hobetzen laguntzeagatik.

Partaidetza handia sanmigeletan

Programazio anitza antolatu zen San Migel eguna ospatzeko. Eguraldi onak lagunduta, jende asko atera zen gure herriko kaleetara festa txikiak ospatzera.

Ostiral arratsaldean Foru Komunitateko 2019 Erremonte Txapelketako finalurreko partida eta beste partida bat jokatu ziren hiriko pilotalekuan. Angiluerreka elkarrekin mus txapelketa antolatu zuen, eta, gauerako, kontzertu akustiko bat ere.

Larunbatean, azken urteetan ohikoa egin den moduan, dantzariak eta herrikoek antolatu zuten agra-

montar eta beaumontarren arteko guda eta ondorengo bakearen sinatzea ospatzeko, hala nola oihalgileen langintza irudikatuzko, eskainitako ekitaldien programa: hamaiketako, kalejira eta dantzaldia. Ekitaldi ikusgarria, aurten Nafarroako Gobernuak antolatzen duen Ondareari buruzko Europako Jardunaldien barnean txertatu dena. Horren ondoren herri bazkaria antolatu zen; eta, eguna borobiltzeko, Trikidantz Taldea (arratsaldeko dantzaldian eta gaurpasan jo zuen) eta zezensuzkoa.

Igande goizean, irailak 29, Agoizko Gaitariak dianak jo zituzten. Hiriko

patroiarren omenezko prozesioa eta meza ospatu ziren Erraldoi eta Buruhandien Konpartsak, Agoizko Gaitariak eta Milaur Taldeak kaleak hartu aurretik. Omenaldia egin zitzaion ere Carmen Ibarrola Espinal, hala nola aurten urrezko ezteiak egiten zituzten lau senar-emazterri.

Arratsaldean pilota partida jokatu zen (gizonetako esku pilota eta emakumetako paleta-goma). Agendaren azken ekitaldia Agoizko San Migel Abesbatzak, 75. urteurrena ospatzeko programaren barnekoa, antolatutako abesbatzen topaketa bat izan zen.

Kultur balantzea

Iraileko kultur agenda Nafarroako Gobernuak sustatzen duen KULTUR programazioko Mikelats Dantza Taldeko «Ohiturak» ikuskizunarekin hasi zen. Dantza emanaldi ikusgarria izan zen, uraren bidez, industria-lizazioaren historia kontatzen duena.

Jose María Arrizu zangozarrak «Errealismotik impresionismora» izeneko erakusketa eraman zuen Kultur Etxera. Bertako areto nagusian ikusgai jarri zituen Nafarroako geografiako leku esanguratsuen irudiak: udaberriko loreen xehetasunak, iraganeko aktibitateen testigantzak (almadiak, esaterako) eta abar. Kolorea eta errealismoa izan dira erakusketaren ezaugarriak.

Ana Maestrojuáñen gidaritzapean, Ana Goya eta Ángel García Moneo aktoreek Urrezko Mendean deitu izan zitzaion horretan murgilarazi gintuzten «Loco desatino» antzerki obra zoroarekin. Ana Caro Mallén dramaturgo barrokoa, mende horretan idazteagatik lansaria jaso zuen emakume bakarra, izan zen istorioaren ardatza.

Agenda borobiltzeko, pintxo-potea egin zen hileko lehen larunbatean, gerran fusilatutako eta errepre-saliatutako aldeko omenaldia ere, eta Rut Iturbide zaintzen garrantziak eta adinekoen beharrei buruzko hitzaldia eman zuen. Horretaz gain, Agoitzen izan zen Pirinioetako paisaiari buruz ideiak kontrastatu eta adosteko programatutako jardunaldietako bat.

